

И Н Ф О Р М А Ц И Ј А

о коришћењу слободног времена младих у АП Војводини

Циљ информације јесте добијање података о најучесталијим активностима којима млади испуњавају своје слободно време, њиховом задовољству наведеним активностима, регистрање ризичних понашања и потенцијалних извора оваквог понашања код младих, утврђивање основних вредности младих које утичу на избор њихових активности у слободно време, као и која је стратегија Покрајинског секретаријата за спорт и омладину, ради побољшања садржаја слободног времена младих у АП Војводини ...

Јун 2007.

УВОД

Самосталност у понашању и одлучивању младих се повећава почевши од ране адолесценције. Када су у питању утицаји из спољашње средине, поред породице, значајну улогу заузима вршњачка група, која постаје важан фактор социјализације. Самосталност младих посебно долази до изражаја у провођењу слободног времена, које млади осмишљавају у складу са својим афинитетима и могућностима.

Предмет ове Информације управо је провођење слободног времена код младих у АП Војводини. Указаћемо на **најучесталије активности** којима млади испуњавају своје слободно време, као и о **задовољству младих наведеним активностима**. Како је једна од карактеристика периода адолесценције повећана склоност за **ризична понашања**, регистрована је и манифестација оваквих понашања (као што су пушење, употреба алкохола и дрога), као и **њихових потенцијалних извора** (структура породице, социо-економски статус). У оквиру Информације испитано је и које су то **основне вредности код младих** које имају утицаја и на избор активности у слободно време. Све испитиване појаве могу се разликовати међу испитаницима са **различитим социо-демографским карактеристикама**, па је као један од циљева постављено и испитивање оваквих могућих разлика.

Предмет информације је складу са Акционим планом политике за младе у АП Војводини усвојен дана 15.11.2005. године на Скупштини АП Војводине, обзиром да је његова имплементација битно утицала на квалитет садржаја слободног времена младих.

За потребе Информације *конструисан је упитник*, којим су испитани ученици основних (ученици 7. и 8. разреда) и средњих школа, као и студенти на вишим школама и факултетима на територији АП Војводине.

Истраживање је спроведено током 2006-07 године. У истраживање су биле укључене 72 основне школе са територије АП Војводине, 22 средње школе и 12 факултета и виших школа. Приближан број испитаних ученика основних школа био је 3.600, средњих школа 2.500, и студената 1.200.

Такође, истраживање је спроведено и у периоду од јануара до марта 2005. године, тако да је овом Информацијом извршена и компарација истраживања о коришћењу слободног времена младих у АП Војводини у односу на тај период .

Како би дошли до валидних резултата и њихове анализе, Покрајински секретаријат за спорт и омладину је, у складу са програмом Извршног Већа АП Војводине, Информацију о коришћењу слободног времена младих у АП Војводини конципирао уз ангажовање Центра за примењену психологију, Одсека за психологију Филозофског факултета у Новом Саду. Истраживачким тимом је руководила доц.др. Марија Зотовиц.

ЦИЉЕВИ САДРЖАНИ У ИНФОРМАЦИЈИ ПОСТИГНУТИ ИСТРАЖИВАЊЕМ

- Добијање података о основим социо-демографским карактеристикама породица адолесцената на територији АП Војводине;
- Добијање података о начинима провођења слободног времена код младих: о најучесталијим активностима којима се попуњава слободно време, местима и окружењу за провођење слободног времена, задовољству квалитетом слободног времена;
- добијање података о општем задовољству младих, задовољству школом, ваннаставним активностима, окружењем и односима у њему;
- добијање података о ризичним понашањима карактеристичним за адолесцентни узраст, пре свега пушењу, употреби алкохола и дрога;
- добијање података о вредностима младих, плановима за будућност и активизму у области унапређења провођења слободног времена;

- довођење у везу социо-демографских карактеристика, као што су нпр. пол, структура породице и социо-економски статус, са начинима провођења слободног времена, задовољством младих, вредностима и ризичним понашањима.
- упоређивање начина провођења слободног времена, задовољства, вредности и ризичних понашања СРЕДЊОШКОЛАЦА са подацима добијеним ранијим истраживањем из 2005. године, у оквиру кога су испитиване наведене појаве такође КОД СРЕДЊОШКОЛАЦА .

ЗАКОНСКИ ОКВИР

Конвенција о правима детета (цлан 31), усвојена на Генералној скупштини УН, 20. новембра 1989. године, говори о томе да дете има право на: игру, одмор, слободно време и учешће у културним и уметничким активностима.

Одлуком о Покрајинској управи (Сл. Гласник, бр. 21/2002), члан 32. утврђено је да Покрајински Секретаријат за спорт и омладину ..."обавља послове у вези са креативним коришћењем слободног времена деце и омладине у Покрајини; припрема информације за Извршно веће и спроводи одлуке о унапређивању васпитно-образовног рада са младима у слободном времену; прати и унапређује рад дечијих и омладинских асоцијација, удружења и савеза; подржава квалитетне и креативне пројекте који су у вези са ваннаставним активностима деце и омладине (кампови, ликовне колоније, такмичења); подржава унапређење рада са дааровитом децом и омладином Покрајине ..."

Акциони план политике за младе у АП Војводини, усвојен од стране Скупштине АП Војводине 05.12.2005. године, дефинише слободно време као " време без обавеза, односно, када га сами себи креирамо; спорт и рекреација; социјализација; путовања; забава; читање, музика, филмови; информисање, медији; аматерско стваралаштво, активизам и волонтеризам, неформално образовање ...". Овим документом (у оквиру области – Култура и слободно време младих), као једна од мера за решавање дефинисаних проблема утврђено је "пружање подршке омладинским иницијативама које имају за циљ испуњавање слободног времена младих квалитетним и конструктивним садржајима."

КОРИШЋЕЊЕ СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА МЛАДИХ У АП ВОЈВОДИНИ У ОСНОВНИМ ШКОЛАМА (VII и VIII разреди), У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА И НА ФАКУЛТЕТИМА

1. Млади своје слободно време најчешће испуњавају садржајима који су пасивни: гледање ТВ програма, слушање музике, излагање. Културне и стваралачке активности, као и учење страних језика су слабо заступљене, мада се њихова учесталост повећава са узрастом. Учење страних језика и креативне, стваралачке активности више су биле заступљене код ученика 2005. године, него 2006/07 године. Дакле, у овом временском интервалу примећен је пад интересовања младих за учење страних језика, креативне и стваралачке активности.

Интервенције на овом плану биће усмерене на подстицању ученика и студената на активније и креативније провођење слободног времена, чиме би се умањило излагање садржајима који подстичу пасивност код младих.

2. У свим узрастним групама у актуелном истраживању, као и у оном спроведеном 2005. године, велики проценат младих (нешто већи у истраживању из 2005.) је задовољан начинима провођења слободног времена. Проценати задовољних крећу се око 70%.

Разлике у задовољству слободним временом у вези са неким социо-демографским карактеристикама постоје на основношколском и средњошколском узрасту; док код студената оне нису значајне. Студентска популација је хомогенија, и та појава је регистрована у више домена.

3. Међу ученицима је више од половине оних који су задовољни могућностима за провођење слободног времена у оквиру школа. У 2006- 07. години је веће задовољство додатним активностима у школи, него што је то био случај 2005. године. Код студената је задовољство овим могућностима присутно код 1/3 испитаника.

Код свих испитиваних узрастних група регистрована је жеља за увођењем додатних спортских садржаја у школама, односно на факултетима.

4. Око половине испитаника млађег узраста се бави спортом, док је код студената то случај са 1/3 младих.

Већи проценат мушких испитаника се у свим узрастним категоријама бави спортом, па је популаризација спорта нарочито потребна код девојака.

5. Излази се најчешће викендом, у све три испитиване узрастне групе. Свакодневни изласци су ретки.

6. Велики проценат испитаника путује, користи компјутер и интернет. Наведене активности су нешто учесталије код испитаника из града, мада се ове разлике губе код студената.

7. Највећи број испитаника потиче из потпуних породица.

8. Велики број испитаника релативно често проводи време у кругу породице. Породица, дакле, и у адолесценцији остаје значајан агенс социјализације, извор социјалне подршке и окружење за провођење слободног времена.

9. *Доминантна вредност код испитаника је породица, неговање хармоничних односа, љубави и подршке, на свим испитиваним узрастима.* Овакав резултат још једном потврђује напред изнету констатацију о значају породице

10. Ученици основних и средњих школа процењују материјално стање својих породица најчешће као *добро*, док се код студената материјално стање најчешће оцењује као *средње*. *Позитивна процена материјалног стања (која не мора бити одраз објективног материјалног статуса) показала се у неким истраживањима (Зотовић, 2007) повезаном са бољим психолошким функционисањем породица, па се може рећи да су добијени резултати у вези са овим питањем охрабрујући.* Лошија процена материјалног стања код студената вероватно потиче отуда што студенти имају значајно већу потребу за материјалним средствима. Ученици основних и средњих школа у већој мери су задовољни својим материјалним стањем и сматрају да им оно омогућава задовољавајуће провођење слободног времена; док је код студената задовољство мање.

11. Када су у питању ризична понашања, пушење је најучесталија појава међу средњошколцима. *Регистрован је велики проблем у вези са конзумирањем алкохола*, зато што је веома заступљено код свих узраста. Злоупотреба марихуане и других психоактивних супстанци је присутна међу омладинском популацијом; са порастом узраста је чешће конзумирање марихуане, као и пораст броја пушача. У поређењу са истраживањем из 2005. године, у актуелном истраживању регистрована је већа учесталост ризичних понашања: пушења, употребе алкохола и марихуане.

Превентивне програме требало би усмерити пре свега на сузбијање појаве алкохолизма, као и других болести зависности, већ у основној школи. Такође, неопходно је јавно промовисати закон о забрани продаје цигарета малолетним лицима, и подржавати кампање о штетности алкохола и психоактивних супстанци, као и оне које популаришу здраве стилове живота.

12. Велика већина испитаника није била изложена насиљу и осећа се безбедно у свом окружењу. Ови подаци нису сасвим прецизни, јер се насиље и безбедност могу дефинисати на разне начине, па не можемо бити сигурни шта су наши испитаници имали на уму када су одговарали. У том смислу, у наредним истраживањима ћемо експлицитније поставити питања о различитим облицима насиља, како би се добили прецизнији подаци.

Ипак, проценат оних који се не осећају безбедним није занемарљив, *па би имало смисла увођење одређених мера којима би се повећао доживљај безбедности код ученика и студената.*

13. Већина младих је задовољна сопственим животом. Задовољство је веће код ученика него код ученица, док на студентском узрасту полне разлике

не постоје. Приближно половина испитаника свих узрасних категорија се понекад осећа усамљено, док је мали број оних који су често усамљени.

Највећи број испитаних ученика и студената може да разговара о својим проблемима или са члановима породице или са пријатељима.

14. ***Доста је велики број младих који нису задовољни обимом и начинима на које надлежне организације воде бригу о проблемима младих.*** Проценат испитаника који верују да њихово ангажовање може утицати на културне и спортске садржаје се са узрастом повећава, што указује на повећање проактивне оријентације у односу на сопствено окружење и своје слободно време. У актуелном истраживању, у поређењу са ранијим истраживањем из 2005. године, регистровано је да много већи број испитаника верује да би својим ангажовањем могао да допринесе богаћењу културних и спортских садржаја у свом окружењу, па тиме и побољшању укупног квалитета живота заједнице (58%, наспрам 37%).

Овај занимљив резултат указује на то да то да се у транзицији и демократизацији друштва повећава веровање у могућност утицаја на сопствено окружење, што је предуслов за проактивну оријентацију и повећан активизам код младих и још један показатељ нашем Секретаријату да настави да се бави и негује пројекте које потенцирају и реализују млади.

У оквиру истраживања 2005. године биле су формиране фокус групе (у Суботици, Бајмоку, Сомбору, Бачком Моноштру, Инђији, Кикинди, селима Општине Кинида и у Сланкамену). Тада је установљено да млади немају одговарајућа места за дружење и реализацију одговарајућих садржаја у оквиру коришћење свог слободног времена. Овај проблем је поготово постојао код младих у селима.

Ове године Покрајински секретаријат за спорт и омладину израдио је Информацију о стању омладинских домова, домова културе и сличних објеката на територији АП Војводине. Ако се упореде закључци фокус групе из 2005. године и закључци наведене Информације, јасно је да у временском интервалу од 2005. године до 2007. године у смислу побољшања стања и опремљености омладинских домова није учињен помак. При томе, треба узети у обзир чињеницу да Покрајински секретаријат за спорт и омладину није имао надлежност да усмерава средства у санације и реконструкције омладинских домова, домова културе и сличних објеката у којима се одвијају програми за младе.

**ПОРЕЂЕЊЕ РЕЗУЛТАТА КОРИШЋЕЊА СЛОБОДНОГ
ВРЕМЕНА МЛАДИХ НА ТЕРИТОРИЈИ АП ВОЈВОДИНЕ СА
РЕЗУЛТАТИМА ИЗ 2005. ГОДИНЕ**

- Социо-демографске карактеристике испитаника нису се значајно разликовале у актуелном истраживању у поређењу са истраживањем из 2005. године.
- У актуелном истраживању већи број ученика укључен је у секције и друге додатне активности у школи. У 2006- 07. години веће је задовољство додатним активностима у школи, него што је то био случај 2005. године. Када су у питању предлози за увођење додатних могућности за провођење слободног времена, у оба истраживања спортске активности су најчешћи садржај предлога.
- У поређењу са истраживањем из 2005. године, у актуелном истраживању регистрована је већа учесталост ризичних понашања: пушења, употребе алкохола и марихуане. У оба истраживања најзаступљеније ризично понашање је конзумирање алкохола. Пушење није заступљено са великом учесталошћу, као ни употреба марихуане и других дрога.
- У оба истраживања регистровано је учестало провођење времена на начине који се могу окарактерисати као пасивни: праћење ТВ програма и слушање музике. Укљученост у културни живот је мала. Разлози који се наводе су лош репертоар у биоскопима и позориштима и запуштеност биоскопских дворана. У селима је још мањи проценат младих који прате културна дешавања. Учење страних језика и креативне, стваралачке активности више су биле заступљене код ученика 2005. године, него у актуелном истраживању. Велики број младих бави се спортом. У оба истраживања добијен је податак да је бављење спортом учесталије код младића него код девојака, као и да учесталост бављења спортом опада са узрастом.
- У оба истраживања велики проценат младих (нешто већи у истраживању из 2005.) је задовољан начинима провођења слободног времена. Проценати задовољних крећу се око 70%.
- Подједнако висок проценат ученика у оба истраживања изјаснио се позитивно када је у питању коришћење компјутера. Коришћење интернета такође је доста заступљено у оба истраживања.
- Када је у питању задовољство институцијама и надлежним организацијама, у оба истраживања регистровано је да млади не

мисле да институције довољно брину о њиховим проблемима и потребама. Међутим, у актуелном истраживању много већи број испитаника верује да би својим ангажовањем могао да допринесе богаћењу културних и спортских садржаја у свом окружењу, па тиме и побољшању укупног квалитета живота заједнице (58%, наспрам 37% из претходног истраживања). Овај занимљив резултат може да указује да то да се у транзицији и демократизацији друштва повећава веровање у могућност утицања на сопствено окружење, што је предуслов за проактивну оријентацију и повећан активизам код младих.

- На жалост, у претходном истраживању из 2005. године нису прикупљени подаци о вредносним оријентацијама и задовољству животом код младих, па немамо могућности да испитамо да ли у овом домену има промена, које би такође могле бити у вези са модернизацијом нашег друштва.

ЗАКЉУЧАК

На основу наведених резултата истраживања, можемо да закључимо да су непостојање свеобухватне и системске организације слободног времена младих, недовољна сарадња институција у домену образовања, здравља, културе и спорта, као и непостојање свести о значају неформалног образовања и омладинског активизма, резултовали суженим избором могућности за креативно коришћење слободног времена и повећањем степена различитих облика ризичног понашања.

У недостатку креативних културних и спортских садржаја, као и услед недовољних финансијских средстава, слободно време млади углавном проводе у гледању телевизијског програма или боравком у кафићима. По њиховом мишљењу, надлежне институције немају програме који одговарају њиховим потребама, па је неопходно увести додатне садржаје - културне, образовне и спортске активности. С тим у вези, приметно је да се женски део популације мање бави спортом и стога је јавна промоција и популаризација спорта нарочито потребна код девојака.

Интервенције на овом плану треба да буду усмерене на подстицање ученика и студената на активније и креативније провођење слободног времена, кроз неформално образовање и подржавањем омладинских пројеката и иницијатива.

Прво место у хијерархији вредности младих заузима породица, неговање хармоничних односа, љубави и подршке, на свим испитиваним узрастима. То нам говори да породица у адолесценцији представља значајан агенс социјализације, извор социјалне подршке и окружење за провођење слободног времена.

Највећи проблем младих је непостојање свести о значају здравих стилова живота. Већ у основношколском узрасту, млади почињу да конзумирају алкохол и цигарете, а са порастом узраста је чешће конзумирање марихуане. Такође, едукације у вези са превенцијом болести зависности и сексуално преносивих болести нису обавезне у школама и самим тим нису заступљене у оном обиму који је младима неопходан. Стога је од велике важности усмерити програме за примарну превенцију болести зависности већ у основној школи. Такође, неопходно је стално промовисати закон о забрани продаје цигарета малолетним лицима, и подржавати кампање о штетности пушења, конзумирања алкохола и психоактивних супстанци, као и оне које популаришу здраве стилове живота.

Када је реч о проблематици менталног здравља, приметно је да млади немају поверење у надлежне институције (саветовалишта за младе, медицинске институције, педагошке и психолошке службе и сл), већ помоћ за решавање својих проблема траже од пријатеља или чланова породице. Стога је неопходно повећати број саветовалишта за младе, која постоје само у већим градовима и нису довољно промовисана код младих.

Такође, с обзиром на то да се одређени број младих не осећа безбедно у својој средини, потребно је дефинисати одређене мере којима би се осигурала безбедност ученика и студената, кроз сарадњу школа и факултета са органима безбедности.

У поређењу са ранијим истраживањем из 2005. године, регистровано је да много већи број испитаника верује да би својим ангажовањем могао да допринесе богаћењу културних и спортских садржаја у свом окружењу, и побољшању укупног квалитета живота заједнице (58%, наспрам 37%). Овај резултат указује да у транзицији и демократизацији друштва млади стичу свест о значају сопствене улоге у друштву, што је предуслов за проактивну оријентацију и повећан активизам код младих. Акциони план политике за младе у АП Војводини је допринео афирмацији омладинског активизма, јер је омогућио реализацију пројеката и активности, чији је циљ био фокусирање на потребе и проблеме младих, рад на побољшању њиховог положаја, као и подстицање њиховог активног укључења у друштво.

С обзиром на то да су резултати овог истраживања од великог значаја за анализу друштвеног реалитета младих у АП Војводини, Покрајински секретаријат за спорт и омладину ће јавно презентовати резултате истраживања, публиковањем брошуре, која ће садржати следеће податке:

- утврђивање социо-демографских карактеристика,
- преглед свакодневних активности младих;
- дефинисање система вредности;
- регистровање потреба и проблема адолесцентског доба кроз социјалне, културне, образовне и психолошке индикаторе који су утврђени овим истраживањем.
- увид у евиденцију најзаступљенијих облика ризичног понашања: пушења, конзумирања алкохола и психоактивних супстанци.

Укрштање добијених података са исказаним потребама младих, резултираће дефинисањем корака за унапређење васпитног, образовног и културног рада са омладином, што је уједно и основни циљ Акционог плана политике за младе у АП Војводини.

ПРЕДЛОГ

Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине, на 171. седници одржаној 05. јула 2007. године, размотрило је и **п р и х в а т и л о Информацију о коришћењу слободног времена младих у АП Војводини** и д о н е л о следеће:

З А К Л Ј У Ч К Е

1. Задужује се Покрајински секретаријат за спорт и омладину и Покрајински секретаријат за образовање и културу да и даље усмерава средства из буџета омладинским и студентским организацијама, органима локалне самоуправе и васпитно-образовним установама за омладинске пројекте, у циљу побољшања садржаја слободног времена младих у АП Војводини.
2. Задужује се Покрајински секретаријат за спорт и омладину и Покрајински секретаријат за образовање и културу да обавесте школе односно факултете који су учествовали у анкетирању, о резултатима истраживања коришћења слободног времена младих у АП Војводини и да јавно презентују резултате истраживања публикавањем брошуре.
3. Задужује се Покрајински секретаријат за спорт и омладину да даље прати рад организација и установа које се баве младима и омладинском политиком, те да о томе извештава Извршно веће АП Војводине.
4. Задужује се Покрајински секретаријат за спорт и омладину да организује округли сто са представницима релевантних институција на тему коришћења слободног времена младих у АП Војводини, са циљем предлагања мера и активности за решавање уочених проблема.
5. Наведену Информацију упутити Одбору за образовање, науку, културу, омладину и спорт Скупштине АП Војводине, на разматрање.

ДОСТАВИТИ:

Покрајинском секретаријату
за образовање и културу

